

Urszula Poślada

Biblioteka Główna Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

„Będzie pan zadowolony” – czy i jakie oczekiwania czytelnicze są realizowane w bibliotece uczelnianej

Streszczenie. W artykule omówiono zadania realizowane przez biblioteki uczelniane na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, zadania zarówno wspomagające działalność naukową i dydaktyczną uniwersytetu, jak również wpływające na szeroko pojętą działalność edukacyjną, zgodną ze statutowymi celami biblioteki uczelnianej, która pełni funkcję instytucji naukowej, czyli służy potrzebom nauki i kształcenia, a także prowadzi działalność edukacyjną i popularyzatorską w środowisku uczelnianym. Tekst jest próbą odpowiedzi na pytanie, czy i w jakim stopniu potencjał biblioteki jest wykorzystywany w rozwoju naukowym rodzimej uczelni oraz w jakim stopniu podjęte już przez bibliotekę działania bibliograficzne, dokumentacyjne, naukowo-badawcze są wykorzystywane przez pracowników naukowych uczelni.

Słowa kluczowe: dydaktyka biblioteczna, działalność naukowa, działalność bibliograficzna, bibliometria, parametryzacja, Biblioteka Główna UMCS.

Wstęp

Według obowiązującej Ustawy o bibliotekach (Dz.U. z 2012 r., poz. 642 t.j.) biblioteki naukowe, w tym biblioteki szkół wyższych, służą potrzebom nauki i kształcenia, zapewniając dostęp do materiałów bibliotecznych i zasobów informacyjnych niezbędnych do prowadzenia prac naukowo-badawczych oraz zawierających wyniki badań naukowych. Te wytyczne realizowane są od wielu lat, ale zdaniem Katarzyny Materskiej zasadniczym „zadaniem bibliotek [zwłaszcza bibliotek akademickich – U.P.] XXI stulecia jest nie tylko zaspokajanie (coraz słabszych) czytelniczych potrzeb użytkowników, ale przede wszystkim ich kształtowanie i rozwijanie w pożądanym kierunku. Oczywiście, największą zagadką pozostaje ów kierunek” (Materska, 2015, s. 12). We wstępie do publikacji pokonferencyjnej zatytułowanej *Biblioteka bez użytkowników...? Diagnoza problemu* Materska zadaje następujące pytania:

Jak istotne jest znaczenie biblioteki w procesach zdobywania wiedzy i uczenia się? Jak wykorzystywać cyfrowe, sieciowe i mobilne narzędzia komunikacji i informacji w poszukiwaniu użytkowników bibliotek? Jakie działania pro jakościowe podejmować w ramach realizacji uczelnianej polityki jakości kształcenia? Jakie nowe formy aktywizacji bibliotekarzy i użytkowników biblioteki akademickiej przydadzą się w dobie komercjalizacji wiedzy? (Materska, 2015, s. 12).

Te i podobne w treści pytania bibliotekarze szkół wyższych zadają sobie codziennie, jednak najważniejsze dla nas, bibliotek akademickich, pytanie brzmi – czy faktycznie służymy nauce i czynnie uczestniczymy w jej rozwoju. Według definicji Głównego Urzędu Statystycznego działalność badawcza i rozwojowa to systematycznie prowadzone prace twórcze, podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również dla znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy. Działalność badawczo-rozwojowa obejmuje badania naukowe, w zakresie których można wyodrębnić badania podstawowe, czyli oryginalne prace badawcze, eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów, bez nastawienia na bezpośrednie praktyczne zastosowanie lub użytkowanie, oraz badania stosowane, czyli prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Czy biblioteki uczelniane współuczestniczą w działalności badawczo-rozwojowej, czy są traktowane jako partnerzy w prowadzonych pracach badawczych? Jakie oczekiwania naukowców są realizowane w bibliotekach naukowych, zwłaszcza w sytuacji, gdy brak jest analiz nawiązujących wprost do najbliższego otoczenia biblioteki akademickiej, „tj. do nauki – jej cech rozwoju i przemian, gdy brakuje badań nad tym, jak funkcjonuje i czego potrzebuje naukowiec cyfrowej rzeczywistości, oraz jaki wpływ na funkcjonowanie bibliotek ma nowoczesna infrastruktura naukowa globalnej sieci” (Materska, 2015, s. 54), jak powinna funkcjonować komunikacja naukowa, sprawniejsze zarządzanie wytworzonymi treściami, promowanie naukowego dorobku oraz wspieranie pracy dydaktycznej i naukowo-badawczej na uczelni?

Na te pytania i wątpliwości można spróbować odpowiedzieć, przedstawiając podstawowe zadania realizowane przez biblioteki uczelniane, wspomagające działalność naukową i dydaktyczną uniwersytetu, a tym samym wpływające na rozwój działalności naukowej biblioteki, a są nimi:

- działalność dydaktyczna w zakresie rozwijania umiejętności informacyjnych wpływająca na zmiany komunikacji naukowej ze środowiskiem uczelnianym,
- działalność dokumentacyjna czy też działalność informacyjna wspierająca prace naukowo-badawcze prowadzone przez pracowników uczelni,

- działalność bibliograficzna i bibliometryczna wpływająca na promocję dorobku naukowego pracowników rodzimej uczelni,
- działalność wydawnicza bibliotek wpływająca na naukowe poznanie i uczestniczenie w tworzeniu nowej wiedzy oraz na rozwój kwalifikacji bibliotekarzy.

Działalność dydaktyczna, dokumentacyjna, informacyjna

Nauka jest pojęciem wieloznacznym. Może być rozpatrywana w kilku aspektach. W ujęciu metodologicznym wyodrębnia się aspekt treściowy, czynnościowy i instytucjonalny. W aspekcie treściowym jest to system należycie uzasadnionych twierdzeń i hipotez, zawierających możliwie obiektywną i adekwatną na danym etapie rozwoju poznania naukowego i praktyki społeczno-gospodarczej wiedzę o zjawiskach, procesach, strukturach, zależnościach i prawidłowościach w określonej dziedzinie naukowej. Nauka w aspekcie czynnościowym (funkcjonalnym) obejmuje ogół czynności składających się na poznanie naukowe. Są to czynności polegające na ustalaniu i przekazywaniu uzyskanych wyników, wdrażaniu tych wyników w praktyce, przedstawianiu twierdzeń i praw naukowych zgodnie z metodami zapewniającymi prawdziwie zasadne, pełne, ścisłe i uporządkowane poznanie danej dziedziny wiedzy. W polskiej tradycji i znaczeniu potocznym nauka pojmowana jest jako przekazywanie i przyswajanie wiedzy, nabywanie umiejętności oraz tego, czego się naucza lub uczy w szkole (aspekt dydaktyczny). Jest to zatem wiedza poddana ustalonym wymaganiom treściowym i metodycznym, zorganizowana i uprawiana w dydaktyczno-naukowych jednostkach organizacyjnych w postaci uczelni wyższych, instytutów naukowych, ośrodków badawczych i innych placówek edukacji narodowej, np. bibliotek szkół wyższych (Apanowicz, 2000, s. 13). W obecnej chwili następuje przewartościowanie działalności bibliotek akademickich, które w dobie informacji wspierają masową edukację, stanowiąc zaplecze dydaktyczne i naukowe uczelni. Edukacja informacyjna staje się niezbędnym elementem procesu edukacyjnego uczelni. W dużym stopniu to zadanie jest przejmowane przez biblioteki akademickie, które wzięły odpowiedzialność za przygotowanie studentów do samodzielnego zdobywania wiedzy i stały się pełnoprawnym uczestnikiem procesu dydaktycznego (Babik, 2014, s. 36). Wynika stąd, że działalność dydaktyczna prowadzona przez bibliotekę w zakresie wszystkich stopni kształcenia uczelnianego jest działalnością naukową. W ciągu ostatnich 20 lat działalność ta uległa wielkim przeobrażeniom i zgodnie z duchem czasu głównie jest prowadzona na zasadach e-learningu. Kursy opracowywane przez biblioteki akademickie obejmują zarówno podstawowe szkolenia biblioteczne, na które składają się informacje

ułatwiający początkującemu czytelnikowi poruszanie się w bibliotece i korzystanie ze zbiorów tradycyjnych i zasobów elektronicznych oferowanych przez daną instytucję, jak również szkolenia zaawansowane z zakresu heurystyki informacyjnej czy też, używając współczesnego terminu, *information literacy*. Opracowanie wartościowego i efektywnego kursu wymaga od bibliotekarzy dobrego przygotowania metodologicznego i informatycznego w zakresie sprawnego poruszania się w programach graficznych oraz znajomości platformy e-learningowej Moodle, na której głównie organizowane są szkolenia internetowe. Dydaktyka biblioteczna równolegle prowadzona jest nadal w formie tradycyjnych wykładów. Dotyczy to zwłaszcza specjalistycznych kursów z zakresu umiejętności informacyjnych, które np. w Bibliotece Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej prowadzone są, oprócz wersji e-learningowej poszerzającej podstawowy kurs biblioteczny, w wersji tradycyjnych spotkań wykładowo-ćwiczeniowych, organizowanych głównie dla grup seminaryjnych drugiego stopnia nauczania, a w szczególności dla grup studiów doktoranckich stanowiących trzeci, najistotniejszy dla rozwoju nauki stopień kształcenia uniwersyteckiego. To właśnie ta grupa potencjalnych przyszłych naukowców jest docelową grupą, z którą współpracuje biblioteka. Podstawowa dydaktyka biblioteczna w wersji e-learningowej obejmuje rocznie ponad 6 tys. osób – są to studenci pierwszego roku pierwszego stopnia nauczania oraz nowo przyjęci studenci pierwszego roku drugiego stopnia nauczania. Czas wykonania kursu to ok. 60 minut łącznie z zaliczeniem testu końcowego. Kurs podstawowej informacji bibliotecznej należy do zajęć obowiązkowych. Szkolenie z zakresu *information literacy* jest kursem dodatkowym, dobrowolnym, organizowanym w wyniku zgłoszenia zapotrzebowania przez promotorów grup seminaryjnych magisterskich i doktoranckich. W ciągu roku akademickiego takich spotkań odbywa się ok. 60. Oprócz tego typu szkoleń pracownicy Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki UMCS (7 osób) przeprowadzili choćby w ostatnim roku akademickim 2016/17 ponad 700 szkoleń indywidualnych z zakresu korzystania z naukowego warsztatu informacyjnego, które w przeliczeniu na czas pracy zajęły ok. 500 godzin (średnio szkolenie trwa od 30 do 60 minut).

Biblioteki akademickie, reagując zarówno na potrzeby kadry naukowej, jak również na rozwój informacyjny rynku wydawniczego czy bazodanowego, organizują dostęp do nowoczesnej oferty informacyjnej, bibliograficznej, faktograficznej, do aktualnej pełnotekstowej literatury naukowej, jednym słowem: dają tzw. wędtkę dla ogółu uprawnionych użytkowników potrzebujących dostępu do informacji. Jest to działanie publiczne, skierowane do szerokiego grona odbiorców, ale tylko elita faktycznie podejmuje współpracę naukową z pracownikami biblioteki rodzimej uczelni i to głównie z pracownikami oddziałów informacji naukowej. Tą nieliczną grupą są samodzielni pracownicy naukowcy uczelni,

niejednokrotnie wywodzący się z grupy doktorantów, którzy przeszli kurs z zakresu umiejętności informacyjnych, ale doskonale zdają sobie sprawę z tego, że mimo posiadanej wiedzy i sprawności w poszukiwaniu informacji trudno jest im dotrzeć do niektórych danych, jak również sprawnie organizować i zarządzać już posiadanymi informacjami, czy to bibliograficznymi, czy faktograficznymi. W takiej sytuacji świadomy naukowiec, który ma zaufanie do biblioteki jako miejsca pomocnego, zwraca się z konkretnymi problemami do pracowników informacji naukowej, wiedząc, że w ramach realnych możliwości na ogół powinien otrzymać pomoc. Tego typu nawiązywanie współpracy jest dość rzadkim zjawiskiem, występującym w pewnych odstępach czasowych, wynikającym z cykliczności pracy naukowej. Przykładowo w Bibliotece UMCS zaowocowała ona w ostatnim okresie sprawozdawczym za rok 2016 ponad 100 kontaktami z pracownikami naukowymi, dla których wykonano obszerne zestawienia (103 zestawienia) bibliograficzne czy faktograficzne wykorzystane w trakcie prowadzonych prac naukowych. Przykładowe tematy prac dokumentacyjnych to:

1. Śladami Marii Skłodowskiej-Curie – zestawienie bibliograficzne, faktograficzne, ikonograficzne w związku z przygotowaniem obchodów 150. rocznicy urodzin Marii Skłodowskiej-Curie. Decyzje, dokumenty, publikacje, fotografie na temat budowy pomnika M. Skłodowskiej-Curie w miasteczku akademickim Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
2. Trybunał Konstytucyjny w Polsce w obliczu przemian politycznych – polemiki, publikacje, opinie, spory.
3. Bronisław Trentowski – lata szkolne, edukacja, młodość, początki pracy – dane biograficzne; poglądy na rolę religii w wychowaniu człowieka i kształtowaniu jego postaw w pracach Bronisława Trentowskiego.
4. Sądownictwo koszalińskie – historia, kadra, publikacje, zestawienie badań.
5. Rok 1956 w Polsce a środowisko sędziowskie i prokuratorskie – biogramy sędziów i prokuratorów, zestawienie dotychczasowych badań.
6. Historia Sądu Najwyższego w Polsce – skład personalny – ustalanie danych biograficznych, dat, faktów, życiorysów, poszukiwanie biogramów, nekrologów, not, materiału ikonograficznego itd. – zgromadzenie danych dla ponad 30 sędziów Sądu Najwyższego.
7. „Studia Pedagogiczne” jako przedmiot i źródło badań w zakresie historii edukacji i myśli pedagogicznej.
8. Sądownictwo na Wołyniu i we Lwowie w okresie międzywojennym – zestawienie badań, poszukiwanie danych biograficznych; dokumentacja fotograficzna.
9. Bibliografia prasy wydawanej w Gdańsku na przełomie XIX i XX wieku – głównie tzw. prasy „uzdrowskiej”.

10. Julia Woykowska z Molińskich – dane biograficzne, dokumenty, fotografie.
11. Książka użytkowa dla dzieci u schyłku XIX w. – zestawienie badań i bibliografia przedmiotowa.

Oprócz tej niewątpliwie naukowej, nieraz wielotygodniowej bibliograficznej pracy warsztatowej wykonywane są drobne poszukiwania w związku z pojedynczymi pytaniami – tzw. krótkimi kwerendami bibliograficznymi, zadawanymi głównie przez kadrę naukową, ale również przez innych użytkowników biblioteki, niekoniecznie związanych z uniwersytetem. W roku sprawozdawczym 2016 w Bibliotece UMCS odnotowano wykonanie ok. 4 tys. zapytań. Głównie dotyczyły one ustalenia opisu bibliograficznego lub ustalenia danych faktograficznych.

Doświadczenia Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej potwierdzają, że dydaktyka w zakresie umiejętności informacyjnych prowadzona wśród studentów i doktorantów przekłada się na późniejsze kontakty z kadrą naukową w zakresie współpracy przy gromadzeniu dokumentacji źródłowej i bibliograficznej niezbędnej w prowadzonej pracy naukowej. Jest to bezpośredni wkład naukowy biblioteki w działalność badawczo-rozwojową uniwersytetu.

Działalność bibliograficzna i bibliometryczna

Biblioteki akademickie, stanowiące integralną część systemu uczelnianego, odgrywają znaczącą rolę w zakresie organizacji dostępu do najnowszych wyników badań i aktualnych publikacji naukowych. „Oferując szybki dostęp do informacji, co jest nieodzownym warunkiem odpowiedniej organizacji komunikacji naukowej na uczelni, jednocześnie realizują swój nadrzędny cel, jakim jest współtworzenie sukcesów naukowych ich użytkowników” (Górski, Juszczak, Lipińska, Pietrukowicz, 2011, s. 219). W zakresie wieloletnich prac podjętych przez biblioteki akademickie, mających na celu sprawny dostęp do najnowszych wyników badań i aktualnych publikacji naukowych zostały zorganizowane i na bieżąco są prowadzone bazy bibliografii publikacji naukowych pracowników konkretnych ośrodków szkolnictwa wyższego. Działalność bibliograficzna jest podstawową działalnością naukową bibliotek akademickich. Niestety od 2013 roku zaczęto bibliotekom skutecznie ograniczać prowadzenie tej działalności przez utworzenie Polskiej Bibliografii Naukowej (PBN). Sama idea tego przedsięwzięcia jest na pewno bardzo istotna dla scalenia informacji o polskiej nauce. Głównym celem systemu PBN, jak napisano w informacjach o systemie na głównej stronie bibliografii, jest stworzenie globalnej bazy danych o dorobku publikacyjnym polskich jednostek naukowych. Dane do systemu mogą wprowadzać autorzy publikacji w zakresie tworzenia własnej bibliografii naukowej,

jak również jednostki naukowe tworzące bibliografię naukową swojej instytucji. Dane te gromadzone są w otwartej części systemu nazywanej Modułem Repozytoryjnym, w którym może zarejestrować się każda zainteresowana osoba. Portal PBN wzbogacony ma zostać również innymi funkcjonalnościami, takimi jak integracja z zasobami repozytoriów instytucjonalnych polskich uczelni i jednostek naukowych. Niestety jak do tej pory integracja nie nastąpiła. Aneta Drabek w komentarzu z 4 grudnia 2012 roku do bloga Emanuela Kulczyckiego zatytułowanego *Warsztat badacza*, oceniając założenia Polskiej Bibliografii Naukowej, stwierdza: „Szkoda, że autorzy PBN nie pomyśleli o możliwości pobrania danych z baz dorobku, które robione są praktycznie na każdej uczelni, polskich baz specjalistycznych (np. BazTech, BazEkon i innych), a także z katalogów bibliotecznych. Czyli ktoś po raz kolejny będzie od nowa robił to samo. Mam alergię na dublowanie pracy” (Kulczycki, 2012). Niestety od tamtego czasu do dziś nie nastąpiła integracja danych i nie podjęto żadnych prób rozwiązania tego problemu. Oczywiście te biblioteki akademickie, które przyjęły na swoje barki dopełnienie obowiązku sprawozdawczego nałożonego przez MNiSW na jednostki naukowe, w tym momencie wygrały „batalię” o zachowanie czy też wzmocnienie prestiżu i wartości naukowej w strukturze uniwersyteckiej. Zwłaszcza biblioteki, które importują opisy bibliograficzne z własnych uczelnianych baz dorobku naukowego do Modułu Sprawozdawczego, zyskały najwięcej, bo na bieżąco, pod presją zarządzenia rektorskiego pracownicy uczelni przekazują do biblioteki informacje o opublikowanych pracach naukowych, które zasilają instytucjonalną bibliografię publikacji naukowych, a następnie są importowane do Modułu Sprawozdawczego. W bibliotekach akademickich prowadzących taką działalność naukową widać bardzo duży wzrost zawartości bazy, problem natomiast mają te biblioteki uniwersyteckie, które w wyniku decyzji władz uczelnianych nie uczestniczą w obowiązku sprawozdawczości, jak np. Biblioteka UMCS. W tych ośrodkach znaczenie instytucjonalnej bibliografii dorobku naukowego niestety znacznie się zmniejszyło i właściwie nie ma żadnego sposobu na wyegzekwowanie od pracowników przekazywania opisów bibliograficznych najnowszych prac potrzebnych do zasilania bazy. Dotychczasowe instytucjonalne bibliografie dorobku naukowego są bardzo wartościowym źródłem informacji dzięki jakże obszernej zawartości, np. Bibliografia Publikacji Pracowników UMCS w dostępie internetowym, czyli w wersji, w której opisy widoczne są dla użytkownika, po skrupulatnej, czasem wielokrotnej korekcie merytorycznej i formalnej obejmuje 38 tys. opisów bibliograficznych, dla porównania oficjalna bibliografia UMCS w PBN w ogólnodostępnym module repozytoryjnym wynosi 2584 opisów, a nieoficjalna bibliografia, czyli opisy bez potwierdzonej afiliacji to 6283 prace. Podczas tworzenia jakże istotnego narzędzia, jakim mogłaby być Polska Bibliografia Naukowa, nastąpiła rozbieżność interesów. Z punktu widzenia MNiSW ważne

jest utworzenie narzędzia ułatwiającego ocenę jednostek naukowych i podział środków finansowych według określonych kryteriów. Dla jednostek naukowych, jak też pracujących w nich naukowców ważna jest ocena oraz popularyzacja ich osiągnięć. Zatem liczą się zarówno pieniądze, jak i uznanie w świecie nauki. Dla bibliotekarzy ważna jest wartość informacyjna gromadzonych danych. Biblioteki akademickie tworzą bibliografie publikacji pracowników uczelni co najmniej z dwóch powodów: traktują je jako źródło informacji oraz jako źródło wspomagające ocenę jednostek naukowych czy pojedynczych pracowników (Barańska-Malinowska, Sójkowska, 2015, s. 96). W tej sytuacji trzeba się zastanowić nad dalszym sposobem prowadzenia bibliografii dorobku pracowników własnych instytucji. Trzeba podjąć decyzję, czy dalej prowadzić indywidualne programy, czy też ulec presji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i rozpocząć prowadzenie bibliografii instytucji w module repozytoryjnym PBN w ramach Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym. Koniecznie należy doprowadzić do integracji dotychczasowych bibliograficznych systemów instytucjonalnych z Polską Bibliografią Naukową, gdyż rozpraszenie źródeł informacji nie sprzyja poszukiwaniom informacji. Z pewnością bibliotekarze nie mogą porzucić działalności bibliograficznej, bo jest ona podstawową działalnością naukową bibliotek akademickich.

Oprócz prowadzonej działalności bibliograficznej o charakterze naukowym, wpływającej na promocję dorobku naukowego i badawczego pracowników naukowych danej uczelni, biblioteki uczestniczą w badaniach bibliometrycznych, które może nie są *sensu stricto* działalnością naukową, ale służą ocenie parametrycznej badaczy i jednostek naukowych. Biblioteki na ogół udzielają pomocy pracownikom naukowym w zakresie analiz bibliometrycznych indywidualnego dorobku naukowego prowadzonych na podstawie baz: Web of Science, Scopus, Publish or Perish czy też analizy rankingu czasopism na podstawie baz: Master Journal List, JCR, ERIH, Index Copernicus. W Bibliotece Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w ostatnim roku sprawozdawczym wykonano dla ponad 30 pracowników naukowych ubiegających się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego lub tytułu profesora szczegółowe analizy bibliometryczne, obejmujące obliczanie punktacji na podstawie wytycznych MNiSW oraz wskaźników cytawalności w oparciu o bazę Web of Science i inne dostępne źródła. Sporządzono raporty cytowań publikacji naukowych według bazy Web of Science i innych dostępnych baz indeksacyjnych i wytyczono na ich podstawie Indeks Hirscha. Wielokrotnie na prośbę pracowników UMCS określano wskaźniki wpływu czasopism (IF, IC) i punktację dla wybranych publikacji ujętych we wnioskach o granty naukowe. Oddział Informacji Naukowej uczestniczył zgodnie z regulaminem przyznawania nagród rektora nauczycielom akademickim Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w procedurze potwierdzania wartości IF

i punktacji MNiSW dla 200 publikacji wytypowanych do nagrody rektorskiej za szczególną wartość naukową. Działania te, jak już wcześniej wspomniałam, nie mają charakteru pracy naukowej, ale skutecznie wpływają na zmiany komunikacji naukowej ze środowiskiem uczelnianym i ułatwiają kontakt oraz budują więź, co może być pomocne we współpracy przy badaniach naukowych.

Działalność wydawnicza

Profesor Jacek Wojciechowski w artykule *Biblioteka jako wydawca* zauważa:

Biblioteki akademickie były i są nadawcami komunikatów, także naukowych – obecnie zarówno digitalnych, jak i drukowanych. [...] W szczególności biblioteki akademickie, oprócz rozpowszechniania gotowych już treści (nie tylko informacyjnych), same były i są nadawcami treści oryginalnych, autonomicznych, wprowadzając w ten sposób własną wartość naddaną (Wojciechowski, 2011, s. 14).

Od wielu lat biblioteki akademickie prowadzą działalność wydawniczą w zakresie rejestrowania dokonań naukowych pracowników uczelni, w początkowej, długoletniej fazie w postaci edycji książkowych, a obecnie, od ponad 20 lat, w formie elektronicznych baz danych. Biblioteki wydawały i nadal wydają informatory i materiały promocyjne dotyczące ich działalności oraz materiały szkoleniowe wykorzystywane w dydaktyce bibliotecznej. Istnieje wreszcie okazjonalna bądź stała praktyka wydawania przez biblioteki akademickie (ostatnio także w wersji online) książek i czasopism o treści bibliologiczno-informacyjnej. W Polsce są to przeważnie publikacje pokonferencyjne, wydawane samodzielnie lub w kooperacji z wydawnictwami uczelnianymi (Wojciechowski, 2011, s. 15). Ta działalność bibliotek uniwersyteckich jest w pełni działalnością naukową.

Publikacje bibliotekarzy ośrodków uczelnianych są na ogół wynikiem prowadzonych badań z zakresu aktualnych problemów bibliotekarstwa polskiego i światowego, jak również badań nad własnymi zbiorami bibliotecznymi, często są rezultatem współpracy naukowo-badawczej z pracownikami uczelni. Działalności wydawnicza Biblioteki UMCS została szczegółowo omówiona w artykule *Od publikacji niesamoistnych do platformy cyfrowej. Z działalności wydawniczej biblioteki UMCS* autorstwa Bogusława Kasperka i Stanisławy Wojnarowicz, zamieszczonym w materiałach pokonferencyjnych *Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów*, wydanych w 2011 roku. Publikacja zawiera w formie dodatku *Wykaz publikacji pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej UMCS 1946–2009* autorstwa Elżbiety Grzybowskiej, Barbary Woźniak i Małgorzaty Ziółkowskiej, który prezentuje 729 prac, w tym indywidualne prace

autorskie, prace współautorskie, recenzje, tłumaczenia, noty biograficzne, gło-
sy w dyskusji, wstępy, przedmowy, wywiady. Natomiast w okresie od 2009 do
2016 roku ukazało się 95 publikacji pracowników Biblioteki UMCS. Obecnie
biblioteka wraz z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS
jest wydawcą czasopisma „Folia Bibliologica”, punktowanego przez MNiSW
(w ocenie z 2015 roku czasopismo otrzymało 6 punktów). Od 2009 roku biblio-
teka wydaje nową serię wydawniczą: Prace Biblioteki Głównej UMCS, w któ-
rej ukazują się publikacje związane ze zbiorami i rozwojem biblioteki. Dotych-
czas wydane zostały w tej serii trzy tytuły: *Pierwsze półwiecze polskiego plakatu
1900–1959* (2009), *Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji me-
diów* (2011), *Biblioteka w czasie – czas w bibliotece* (t. 1 i 2, 2015).

Podsumowanie

Przedstawione działania biblioteczne wspomagające działalność badawczo-
rozwojową uczelni skierowane są do pracowników nauki i wynikają z potrzeb
i oczekiwań kadry naukowej oraz z podjętej współpracy. Tytułowy slogan „Bę-
dzie pan zadowolony” odnosi się do relacji, jakie nawiązujemy, może z niewiel-
ką, ale jednak istotną grupą pracowników naukowych, dla których – jak się
okazuje – jesteśmy niezbędni i bardzo pomocni w prowadzonej pracy badaw-
czej. Należy w pełni zgodzić się ze stwierdzeniem przytoczonym przez Katarzynę
Materską w artykule *Biblioteka akademicka jako element infrastruktury naukowej
w cyfrowym świecie danych, informacji i wiedzy*: „niektórzy cyfrowi humaniści
(np. Stephen Ramsay – Associate Professor, Department of English, Universi-
ty of Nebraska-Lincoln, 2010) mówią wprost, że bibliotekarze i uczeni zajmują
zupełnie odrębne sfery współczesnego uniwersytetu, to uczeni tworzą naukę, bi-
bliotekarze im asystują” (Materska, 2015, s. 64). Skuteczna asysta bibliotekarzy
przy badaniach naukowych bezpośrednio wpływa na rozwój naukowy biblioteki
oraz na ciągły rozwój intelektualny i podnoszenie kwalifikacji wśród biblioteka-
rzy, a pośrednio na podnoszenie jakości prac badawczych uczelni. Z pewnością
biblioteki akademickie nie schodzą na peryferie naukowego poznania i uczestni-
czenia w tworzeniu nowej wiedzy, a na postawione we wstępie artykułu pytanie,
czy faktycznie służymy nauce i czynnie uczestniczymy w jej rozwoju, możemy
odpowiedzieć twierdząco. Oczywiście należy wciąż pracować nad aktywnej-
szą współpracą z kadrami naukowymi, przez wzmocnienie zarówno oferty usłu-
gowej sformułowanej w sposób zachęcający do współpracy, jak i oferty szkoleń,
podczas których w trakcie uczenia umiejętności informacyjnych zwłaszcza przy-
szłym samodzielnym pracownikom naukowym należy uświadamiać, że zinten-
syfikowana, oparta na współpracy z bibliotekarzem praca naukowa (szczególnie

w dziedzinach ogólnie humanistycznych) jest efektywniejsza. Naszym atutem jest umiejętność docierania do informacji trudno dostępnej i wymagającej dużego nakładu czasu i energii w jej ustaleniu – wykorzystujemy ją w kontaktach naukowych ze środowiskiem uczelnianym.

Bibliografia

- Apanowicz, J. (2000). *Metodologiczne elementy procesu poznania naukowego w teorii organizacji i zarządzania*. Gdynia: Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu.
- Babik, W. (2014). Biblioteka akademicka na rozdrożu. O współczesnych przemianach w środowisku informacyjnym bibliotek. W: M. Odlanicka-Poczobutt, K. Ziolo (red.), *Biblioteka akademicka: infrastruktura – uczelnia – otoczenie*, Gliwice, 24–25 października 2013 r. (s. 31–50). Gliwice: Wydawnictwo Politechniki Śląskiej.
- Barańska-Malinowska, B., Sójkowska, I. (2015). Moduł sprawozdawczy i repozytoryjny Polskiej Bibliografii Naukowej a bazy publikacji pracowników w bibliotekach akademickich. W: M. Odlanicka-Poczobutt (red.), *Systemy biblioteczne nowej generacji. Platformy usług*. Gliwice, 15–16 października 2015 r. (s. 85–98). Gliwice: Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej.
- Bawden, D. (2006). Digital libraries: to meet or manage user expectations. *Aslib Proceedings*, 58, 4, s. 346–354.
- Chadwell, F., Sutton, S.C. (2014). The future of open access and library publishing. *New Library World*, 115, 5/6, s. 225–236.
- Górski, M.M., Juszczyk, H., Lipińska, D., Pietrukowicz, M. (2011). Znaczenie Zintegrowanego Systemu Wymiany Wiedzy i Udostępniania Akademickich Publikacji z Zakresu Nauk Technicznych (SUW) w organizacji komunikacji naukowej na Politechnice Krakowskiej. W: M.M. Górski, M. Marcinek (red.), *Otwarte zasoby wiedzy: nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej*. Materiały konferencyjne Kraków–Zakopane, 15–17 czerwca 2011 (s. 215–225). Kraków: Wydawnictwo PK.
- Held, T. (2009). The information and learning commons: a selective guide to sources. *Reference Services Review*, 37, 2, s. 190–206.
- Hunter, J., Cox, A. (2014). Learning over tea! Studying in informal learning spaces. *Library World*, 115, 1/2, s. 34–50.
- Kulczycki, E. (2012, 4 grudnia). *Warsztat badacza*. [Wpis na blogu]. Pobrane z: http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/polska-bibliografia-naukowa-pomysl-dobry/#disqus_thread [dostęp: 15.05.2017].
- Materska, K. (2015). Wstęp. W: H. Brzezińska-Stec, J. Żuchowska (red.), *Biblioteka bez użytkowników...? Diagnoza problemu*. V ogólnopolska Konferencja Naukowa, Supraśl, 14–16 września 2015 r. (s. 11–13). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Materska, K. (2015). *Biblioteka akademicka jako element infrastruktury naukowej w cyfrowym świecie danych, informacji i wiedzy*. W: H. Brzezińska-Stec, J. Żuchowska (red.),

- Biblioteka bez użytkowników...? Diagnoza problemu.* V ogólnopolska Konferencja Naukowa, Supraśl, 14–16 września 2015 r. (s. 53–68). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Simpson, B. (2004). What comes after certainty? Research libraries and the changing information environment. *Serials*, 17, 2, s. 133–138.
- Schopf, J., Roche, J., Gilles, H. (2015). Co-working and innovation: new concepts for academic libraries and learning centres. *New Library World*, 116, 1/2, s. 67–78.
- Wojciechowski J. (2011), Biblioteka jako wydawca. W: S. Wojnarowicz, B. Kasperek (red.), *Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów*. Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: materiały konferencyjne (s. 13–27). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Urszula Poślada

„You will be satisfied” – whether and what reading expectations are implemented in the university library

Abstract. The article discusses the tasks carried out by the university libraries on the example of the University of Maria Curie-Skłodowska Library, tasks supporting both the academic and didactic activities of the university, as well as influencing the broadly understood educational activity. The text is an attempt to answer the question whether and to what extent the potential of the library is used in the academic development of the university and to what extent the bibliographic, documentation, and research activities undertaken by the library are used by academic staff.

Keywords: didactic, scientific activity, bibliographic activity, bibliometry, parameterization, Main Library of UMCS.

Nadesłano 24 V 2017.